

Sekseverschillen in onderwijsloopbanen in Nederland¹

A. van Langen, G. Driessen en H. Dekkers

Samenvatting

In dit artikel worden de resultaten van een studie naar mogelijke ontwikkelingen in onderwijsloopbanen van jongens en meisjes gedurende het afgelopen decennium beschreven. Voor die studie is gebruik gemaakt van uiteenlopende databronnen en onderzoeksrapportages. De resultaten laten zien dat meisjes hun aanvankelijke achterstand ten opzichte van jongens zodanig hebben weg-gewerkt, dat er momenteel sprake is van een beperkte verticale onderwijsongelijkheid in het nadeel van de jongens. De horizontale onderwijsongelijkheid daarentegen is in het afgelopen decennium nauwelijks veranderd: jongens en meisjes zijn nog steeds zeer ongelijk verdeeld over profielen, sectoren en studierichtingen, hetgeen in de huidige context vooral ongunstig lijkt uit te pakken voor de meisjes.

1 Inleiding

Recentelijk is er een opleving van aandacht voor de factor sekse in het onderwijs waarneembaar. In tegenstelling tot vroeger staat nu echter de positie van jongens centraal. De aanleiding daarvoor vormen berichten over een spectaculaire omslag, waardoor de eerdere achterstand van meisjes zou zijn veranderd in een voorsprong (Volman, 2006). Of dit beeld correct is en geldt voor alle domeinen en onderwijsfasen, is echter onduidelijk. De uitspraken worden lang niet altijd gestaafd met concrete cijfers, waardoor het risico ontstaat van overschatting of van onterechte generalisaties. Epstein, Elwood, Hey en Maw (1998) wijzen er bijvoorbeeld op dat de prestatieverschillen naar geslacht veel kleiner zijn dan de verschillen naar etniciteit en sociaal milieu. Ook volgens Smith (2003) en Van Langen, Rekers-Mombarg en Dekkers (2006) wordt het onderwerp te ongenueanceerd beschouwd. Veeleer zou volgens hen de conclusie moeten zijn dat jongens het op sommige aspecten

beter doen dan meisjes, en dat op andere aspecten meisjes het weer beter doen. Younger, Warrington en McLellan (2002) relativeren de huidige sekseverschillen door te benadrukken dat tegelijkertijd *alle* leerlingen er in het afgelopen decennium op vooruit zijn gegaan. Vanuit feministische hoek wordt de paniek over de “nieuwe” achterstand van jongens eveneens met verbazing begroet. Men had een reactie in de trant van “*Well done, girls!*” verwacht in plaats van een dringende roep om maatregelen om het niveau van de jongens weer op peil te brengen (Skelton, 2001).

In dit artikel presenteren we de resultaten van een studie die tot doel had meer duidelijkheid te verschaffen over de onderwijspositie van jongens en meisjes. De onderzoeksvraag die hieraan ten grondslag lag luidde: welke verschillen bestaan er in Nederland tussen de onderwijsloopbanen van jongens en meisjes en welke veranderingen hebben zich in dit opzicht in de afgelopen tien jaar voorgedaan?

2 Theoretisch kader

Systematische verschillen in de schoolloopbanen van jongens en meisjes kunnen worden beschouwd als een vorm van ongelijkheid van onderwijskansen of kortweg onderwijsongelijkheid. Ten minste twee vormen van onderwijsongelijkheid worden in de literatuur onderscheiden (Dekkers, 1996; Volman, 1999). *Verticale onderwijsongelijkheid* verwijst naar de ongelijke kansen van maatschappelijke groepen op het behalen van een hoog onderwijs(eind)niveau. Determinantenonderzoek hiernaar richt zich vaak op eerdere elementen in de schoolloopbaan die een belangrijke voorspeller vormen voor het uiteindelijk behaalde onderwijsniveau, zoals de prestaties in het basisonderwijs, het advies voor voortgezet onderwijs, doubleren, voortijdig schoolverlaten, door- en afstroom en het behalen van een diploma. Daarnaast onderscheidt men *horizontale onderwijs-*

ongelijkheid. Deze heeft betrekking op verschillen tussen maatschappelijke groepen ten aanzien van de verdeling over richtingen van onderwijs die – ook bij een vergelijkbaar onderwijsniveau – leiden tot ongelijke kansen op vervolgonderwijs en de arbeidsmarkt. Determinantenonderzoek naar horizontale onderwijsongelijkheid richt zich vooral op die momenten in de schoolloopbaan, waarop leerlingen via selectie- en keuzeprocessen doorstromen naar verschillende richtingen en waardoor bepaalde studie- en beroepsperspectieven worden afgesloten en andere juist dichterbij komen.

Bij de start van het onderwijsongelijkheidsonderzoek in Nederland – in de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw – onderscheidde men aanvankelijk twee maatschappelijke groepen met een relatief lage kans op onderwijssucces: leerlingen uit lagere sociaaleconomische milieus en meisjes. Eind jaren zeventig, begin jaren tachtig kwam daarnaast ook de aandacht voor etnische minderheden op gang (Meijnen, 1996). Dat ook de meisjes tot de achterstandsgroepen behoorden was in die tijd evident: zij namen minder lang deel aan onderwijs en behaalden veel lagere eindniveaus dan jongens. Eind jaren zeventig was in Nederland minder dan eenderde van alle studenten in het hoger onderwijs een vrouw (Dekkers & Smeets, 1982; Jungbluth, 1982).

In de laatste decennia van de twintigste eeuw kon aan de hand van grootschalig schoolloopbaanonderzoek worden aangetoond dat de samenhang tussen capaciteiten van leerlingen en hun schoolsucces geleidelijk is toegenomen en daarmee ook de toegankelijkheid van het onderwijs voor verschillende maatschappelijke groepen. Dat is conform het meritocratische onderwijsideaal dat onderwijssucces het gevolg moet zijn van persoonlijke bekwaamheden van leerlingen en niet gekoppeld mag zijn aan sociale of etnische herkomst en aan sekse (Meijnen, 2004; Young, 1958). Tegelijkertijd staat vast dat laatstgenoemde koppeling nog steeds niet helemaal uitgebannen is, waardoor het onderwijs ten dele ook nog bijdraagt aan de reproductie van de bestaande maatschappelijke ongelijkheid (Bourdieu, 1984; Bros, 2001). De recente berichten over de achter-

stand van jongens suggereren een nieuwe variant van onderwijsongelijkheid naar sekse, namelijk in het nadeel van de jongens in plaats van de meisjes. Met de resultaten van onze studie willen we duidelijkheid verkrijgen over de vraag of er in Nederland nog of opnieuw sprake is van horizontale en verticale onderwijsongelijkheid naar sekse.

3 Onderzoeksoptzet

Schoolloopbanen bestaan in principe uit drie fasen: primair, secundair en postsecundair onderwijs. Voor de beantwoording van de onderzoeksvraag is binnen elk van deze fasen een aantal indicatoren gekozen. Inventarisatie van de positie van jongens en meisjes ten aanzien van deze indicatoren maakt duidelijk in hoeverre er sprake is van verticale en horizontale onderwijsongelijkheid naar sekse. Concreet gaat het om de volgende indicatoren:

- In het *primair* onderwijs: prestaties op meerdere momenten en domeinen, opgelopen vertraging, deelname aan speciaal basisonderwijs en overgang naar voortgezet onderwijs.
- In het *secundair* onderwijs: gevolgd schooltype, prestaties op meerdere momenten en domeinen, opgelopen vertraging, deelname aan speciaal voortgezet onderwijs, gekozen vakken en richtingen, mate van voortijdig schoolverlaten en behaalde diploma's.
- In het *post-secundair* onderwijs: deelname naar niveau, deelname naar sector/studierichting, studieduur en studierement inclusief studiestaken en behaalde diploma's.

Voor de inventarisatie worden in dit artikel twee typen data benut. Ten eerste is een groot aantal gegevens afkomstig van de grootschalige cohortonderzoeken die in Nederland de afgelopen jaren zijn uitgevoerd: het cohortonderzoek primair onderwijs (PRIMA), het vervolg daarop in het voortgezet onderwijs (PRIMA-v.o.) en het Voortgezet onderwijs cohort leerlingen (VOCL). Voor meer informatie over deze cohortonderzoeken verwijzen we naar Claassen en Mulder (2003), Claassen, Mulder en Hulsen (2005), Driessen, Van Langen en Vierke (2002, 2006), Kuyper en

Van der Werf (2003, 2005), Van Langen en Driessen (2006), en Van der Werf, Lubbers en Kuyper (1999). Ten tweede zijn veel data afkomstig van het CBS, dat jaarlijks een groot aantal onderwijspopulatiegegevens publiceert (onder meer CBS, 1996, 2000, 2004, 2005).

Omdat we ons richtten op mogelijke veranderingen tussen grofweg 1994 en 2004, zijn vooral de resultaten van de PRIMA-metingen in 1994/1995, 2000/2001 en 2004/2005 gebruikt, alsmede van de cohorten PRIMA-v.o. die gestart zijn in 1997/1998 en in 2001/2002 en van de cohorten VOCL '93 en VOCL '99 die gestart zijn in 1993/1994 en 1999/2000. De gebruikte populatiegegevens afkomstig van het CBS hebben voornamelijk betrekking op de school- en studiejaar 1994/1995, 2000/2001 en 2004/2005. Uiteraard zijn we bij onze analyse afhankelijk van de beschikbaarheid van (vergelijkbare) data. Oschoon steeds gestreefd is naar vergelijking van drie (dezelfde) meetmomenten, is dat niet altijd mogelijk gebleken. Ten behoeve van de leesbaarheid duiden we in het vervolg van dit artikel overigens elk schooljaar aan met het kalenderjaar waarin het begint; 1994/1995 wordt dus 1994.

4 Resultaten

De vraag naar het vóórkomen van seksverschillen in onderwijsloopbanen in Nederland, inclusief veranderingen in de afgelopen

tien jaar, wordt hierna beantwoord aan de hand van de eerder onderscheiden schoolloopbaanfasen en -indicatoren.

4.1 Het basisonderwijs

Prestaties

In het PRIMA-cohortonderzoek in 1994, 2000 en 2004 zijn toetsen voor taal en rekenen/wiskunde afgenomen bij leerlingen in de groepen 2, 4, 6 en 8. In de twee laatst genoemde schooljaren is bovendien een toets voor begrijpend lezen afgenomen bij leerlingen in groep 6 en 8. Uit de toetsresultaten zoals die gepresenteerd worden in Tabel 1, kunnen verschillen tussen jongens en meisjes worden afgeleid met betrekking tot hun prestaties bij taal, rekenen en begrijpend lezen.

Wat taal en lezen betreft zijn er binnen elk meetjaar geen of hooguit kleine verschillen tussen jongens en meisjes: slechts twee van de effectgroottes komen boven de 0,20 uit.² Bij rekenen scoren de jongens steeds iets beter dan de meisjes, behalve in groep 2, maar opnieuw zijn de verschillen beperkt.

In Tabel 1 komen geen duidelijke seksverschillen naar voren in de prestatie-ontwikkeling in de loop der tijd. Voor zover er sprake is van een toegenomen prestatieniveau geldt dit voor jongens en meisjes in gelijke mate. Overigens dient bij de vergelijking van de vaardigheidsscores tussen meetjaren enige terughoudendheid in acht te worden genomen omdat niet bij elke meting dezelfde toetsen zijn gebruikt.

Tabel 1

Toetsprestaties taal¹, rekenen en begrijpend lezen² in het basisonderwijs, naar schooljaar, jaargroep en sekse (gemiddelden, standaarddeviaties (SD) en effectgroottes (ES); representatieve steekproef PRIMA

Jaar	Groep	Taal				Rekenen				Begrijpend lezen			
		Jongens	Meisjes	SD	ES	Jongens	Meisjes	SD	ES	Jongens	Meisjes	SD	ES
1994	2	966	973	35	-0,20	898	904	65	-0,09				
	4	1.029	1.032	37	-0,08	1.047	1.036	67	0,16				
	6	1.069	1.073	34	-0,12	1.137	1.128	41	0,22				
	8	1.117	1.117	38	0,00	1.203	1.190	47	0,28				
2000	2	980	988	36	-0,22	56	57	14	-0,07				
	4	1.046	1.050	36	-0,11	71	66	12	0,42				
	6	1.077	1.084	34	-0,21	96	94	10	0,20	35	37	15	-0,13
	8	1.119	1.120	36	-0,03	118	116	9	0,22	54	57	17	-0,18
2004	2	984	989	32	-0,16	55	56	13	-0,08				
	4	1.046	1.050	35	-0,11	69	65	10	0,40				
	6	1.080	1.084	33	-0,12	96	94	10	0,20	36	38	15	-0,13
	8	1.118	1.119	37	-0,03	118	116	10	0,20	55	57	16	-0,13

Bron: PRIMA 1994, 2000, 2004 (zie Jungbluth, Van Langen, Peetsma & Vierke, 1996; Driessen, Van Langen & Vierke, 2002, 2006); ITS-bewerking.

¹ Voor groep 2: voorbereidend lezen en rekenen.

² Toets begrijpend lezen niet afgenomen in 1994 en alleen in groep 6 en 8.

Vergelijkbare verhoudingen, hier niet in tabelvorm gepresenteerd, zijn ook af te leiden uit de scores op de Cito-Eindtoets van de leerlingen groep 8 uit de representatieve PRIMA-steekproef in dezelfde drie schooljaren. Deze toets bestaat uit de onderdelen taal, rekenen, informatieverwerking en studievoordigheden, en wereldoriëntatie. De gemiddelde totaalscores van jongens en meisjes op de Cito-Eindtoets blijken in alle meetjaren vrijwel gelijk. Wel zijn er verschillen in de subtoetsscores: meisjes behalen een iets hogere score bij het onderdeel taal, terwijl jongens een wat hogere score behalen bij rekenen en wereldoriëntatie. Bij het onderdeel informatieverwerking en studievoordigheden presteren de meisjes in 2000 iets beter dan de jongens; dit verschil is in 2004 verdwenen. Voor zover er verschillen optreden tussen jongens en meisjes betreft het hooguit kleine effecten. Over de meetjaren heen doen zich geen grote veranderingen voor.

Door- en uitstroom

Met de gegevens van de PRIMA-metingen in 2000 en 2004 is de gemiddelde leeftijd berekend van de leerlingen in groep 8, als indicatie van vertraging in de schoolloopbaan en daarmee van doubleren gedurende de basisschoolperiode. In beide schooljaren blijken geen relevante leeftijdsverschillen te bestaan tussen jongens en meisjes, hetgeen betekent dat er geen sprake is van verschillen in opgelopen vertraging.

In het PRIMA-onderzoek worden voorts bij elke meting de v.o.-adviezen van de basisscholen aan de leerlingen in groep 8 verzameld. Met betrekking tot schooljaar 1994, 2000 en 2004 zijn hieruit de percentages leerlingen berekend die het advies mavo/vmbo-t/havo of hoger hebben gekregen. Het blijkt dat er ook in dit opzicht geen sekseverschillen zijn. In elk van de drie meetjaren ontvangt 45 tot 48% van zowel jongens als meisjes een dergelijk advies.

4.2 Het speciaal basis- en voortgezet onderwijs

Landelijke cijfers over de deelname van jongens en meisjes aan het speciaal basis- en voortgezet onderwijs in 1994, 2000 en 2004 zijn afkomstig van het CBS. Omdat er op het

gebied van het speciaal onderwijs in de loop der jaren het een en ander veranderd is in wetgeving en praktijk, zijn de onderscheiden typen niet steeds even goed vergelijkbaar. De deelnamecijfers maken niettemin duidelijk dat jongens in het speciaal onderwijs fors zijn oververtegenwoordigd: zowel in de expertisecentra basisonderwijs en voortgezet onderwijs als in het speciaal basisonderwijs worden tweemaal zoveel jongens als meisjes aangetroffen. Deze verhouding is over de jaren heen en voor de onderscheiden fasen en typen praktisch gelijk.

4.3 Het voortgezet onderwijs

Prestaties

Aan de leerlingen in de cohorten VOCL '93 en VOCL '99 is in het eerste leerjaar de Entreetoets afgenomen, bestaande uit een toets voor taal, rekenen en informatieverwerking. In leerjaar 3 zijn de onvertraagde cohortleerlingen opnieuw getoetst; dit keer op tekstbegrip Nederlands, wiskunde en algemene vaardigheden. De scores van beide cohorten in leerjaar 1 en 3 zijn weergegeven in Tabel 2.

De resultaten van de toetsafnamen in beide leerjaren duiden op geringe, maar wel constante prestatieverschillen: meisjes behalen in beide cohorten een iets betere score bij taal, tekstbegrip Nederlands en algemene vaardigheden; jongens bij rekenen en wiskunde. Bij informatieverwerking zijn de gemiddelde scores van beide seksen vrijwel gelijk. Nadere analyse van deze gegevens binnen de afzonderlijke schooltypen (niet in de tabellen opgenomen) laat over het algemeen hetzelfde beeld zien. De sekseverschillen zijn echter niet overal even groot.

Voor het vaststellen van prestatieverschillen tussen beide cohorten zijn alleen de scores op de Entreetoets van leerjaar 1 bruikbaar. Deze vertonen voor jongens en meisjes een vergelijkbare ontwikkeling tussen beide cohorten; de ene sekse is dus niet harder vooruit gegaan in prestaties dan de andere. De scores van leerjaar 3 zijn *T*-scores, die bij elke meting op hetzelfde gemiddelde zijn gezet, en waarmee dus geen prestatieverschillen tussen de beide cohorten kunnen worden bepaald.

De prestaties in het voortgezet onderwijs

Tabel 2

Prestaties op de Entreetoets voor taal, rekenen en informatieverwerking in leerjaar 1 v.o. en prestaties tekstbegrip Nederlands, wiskunde en algemene vaardigheden in leerjaar 3 v.o. (gemiddelden, standaarddeviaties (SD) en effectgroottes (ES); VOCL '93 en VOCL '99

Leerjaar 1	Taal				Rekenen				Informatieverwerking			
	jongens	meisjes	SD	ES	jongens	meisjes	SD	ES	jongens	meisjes	SD	ES
VOCL'93	11,3	12,4	4,0	-0,29	11,7	10,8	4,8	0,19	12,1	11,9	4,1	0,05
VOCL'99	11,9	13,1	3,8	-0,32	12,7	11,8	4,5	0,20	11,9	11,7	4,3	0,05
Leerjaar 3	Tekstbegrip Nederlands ¹				Wiskunde ¹				Algemene vaardigheden ²			
	jongens	meisjes	SD	ES	jongens	meisjes	SD	ES	jongens	meisjes	SD	ES
VOCL'93	48,5	51,5	Nb	-0,31	51,0	49,7	Nb	0,13	33,4	36,3	Nb	-0,32
VOCL'99	50,3	52,8	10,3	-0,24	52,2	51,1	10,3	0,11	16,1	17,3	5,2	-0,23

Bron: VOCL'93 en VOCL'99 (zie Van der Werf, Lubbers & Kuyper, 1999; Kuyper & Van der Werf, 2003, 2005); ITS-bewerking.

¹ Betreft T-scores.

² De toets algemene vaardigheden voor cohort VOCL'99 was een verkorte versie van deze toets voor VOCL'93; vandaar de grote verschillen in gemiddelden tussen beide cohorten.

Nb Niet bekend; standaarddeviaties worden in de geraadpleegde literatuur niet vermeld.

zijn ook af te leiden uit de rapportcijfers van de leerlingen. Die cijfers zijn jaarlijks verzameld in de PRIMA-v.o.-cohorten die in 1997 en 2001 in het eerste leerjaar van het voortgezet onderwijs zijn gestart. Op basis daarvan zijn de gemiddelde rapportcijfers van jongens en meisjes berekend voor Nederlands, wiskunde en Engels in leerjaar 1, 2 en 3. Deze staan in Tabel 3.

Meisjes halen voor het vak Nederlands gemiddeld steeds een hoger cijfer op hun rapport dan jongens. Het verschil bedraagt 0,3 tot 0,4 punten op een schaal van 1 tot 10. Het gaat daarbij om een klein tot middelmatig effect. Voor het vak Engels zijn er bij de eerste cohort nog wel kleine verschillen in de leerjaren 2 en 3 in het voordeel van de meisjes, maar bij de tweede cohort zijn deze verdwenen. Bij wiskunde verschillen de cijfers nergens meer dan 0,1 punt, maar dan wel steeds in het voordeel van de jongens.

Deelname naar onderwijsniveau

De twee PRIMA-v.o.-cohorten geven ook inzicht in de verdeling van jongens en meisjes over de verschillende onderwijstypen in de eerste drie jaren van het voortgezet onderwijs. De verdeling van de jongste cohort in leerjaar 3 is weergegeven in Figuur 1. Het is duidelijk zichtbaar dat een wat groter deel van de meisjes dan van de jongens zich in de hogere onderwijstypen bevindt. Dit resultaat geldt voor beide cohorten in alle leerjaren.

Tabel 3

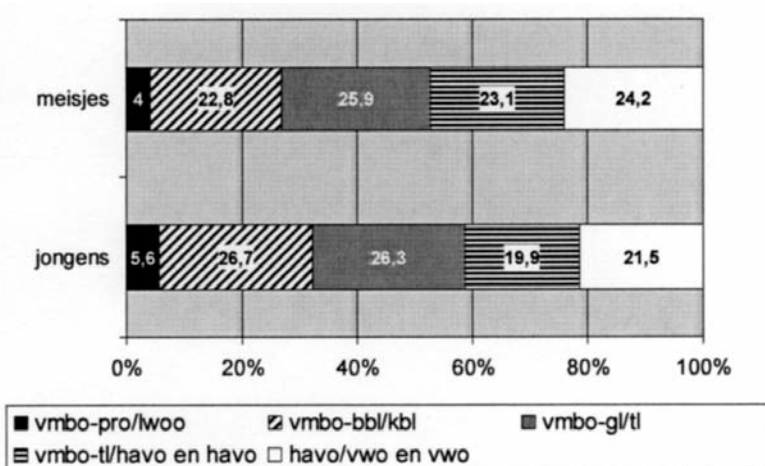
Rapportcijfers voor Nederlands, wiskunde en Engels, naar startjaar in het v.o., leerjaar en sekse (gemiddelden, standaarddeviaties (SD) en effectgroottes (ES); PRIMA-v.o. 1997, 2001

Leerjaar	Vak	Jongens	Meisjes	SD	ES
Startjaar 1997					
1	Nederlands	6,6	6,9	0,99	-0,30
	Wiskunde	6,8	6,7	1,12	0,09
	Engels	6,8	6,9	1,26	-0,08
2	Nederlands	6,4	6,7	0,95	-0,32
	Wiskunde	6,5	6,5	1,23	0,00
	Engels	6,5	6,8	1,29	-0,23
3	Nederlands	6,3	6,7	0,95	-0,42
	Wiskunde	6,3	6,2	1,27	0,08
	Engels	6,3	6,6	1,28	-0,24
Startjaar 2001					
1	Nederlands	6,7	7,1	0,99	-0,41
	Wiskunde	6,8	6,7	1,12	0,09
	Engels	7,0	7,1	1,24	-0,08
2	Nederlands	6,4	6,8	0,93	-0,43
	Wiskunde	6,5	6,4	1,25	0,08
	Engels	6,7	6,7	1,29	0,00
3	Nederlands	6,4	6,7	0,91	-0,33
	Wiskunde	6,5	6,4	1,22	0,08
	Engels	6,6	6,6	1,20	0,00

Bron: PRIMA-v.o., cohort 1996-8 en 2000-8 (zie Claassen & Mulder, 2003, 2004; Claassen, Mulder & Hulsen, 2005); ITS-bewerking.

Door- en uitstroom

Uit de twee PRIMA-v.o.-cohorten is ook informatie bekend over het (cumulatieve) percentage leerlingen dat in een bepaald leerjaar is doorgestroomd naar een hoger leerjaar zonder te blijven zitten in een voorafgaande jaar. Het gaat dus om het percentage onvertraagden (zij kunnen overigens wel zijn door-

Figuur 1. Verdeling van leerlingen over schooltypen in het derde leerjaar v.o., naar sekse; PRIMA-v.o.-cohort 2001. Bron: Claassen, Mulder en Hulsen (2005).

gestroomd naar een lager of hoger onderwijs-type). Uit de gegevens blijkt allereerst dat er na de invoering van het vmbo in 1999 minder leerlingen in het voortgezet onderwijs zijn blijven zitten. Daarnaast wordt duidelijk dat er meer jongens dan meisjes doubleren,

waarbij de sekseverschillen voor de jongste cohort minder groot zijn dan voor het oudste. Ongeveer 3% meer jongens dan meisjes uit de jongste cohort heeft in leerjaar 4 vertragting opgelopen: 10,5 versus 7,7%.

Op basis van populatiegegevens van het CBS zijn per schooltype de sekseverschillen geïnventariseerd in de slagingspercentages voor het examen voortgezet onderwijs in 1993, 1998 en 2003. Door de invoering van het vmbo in 1999 zijn de gegevens in de tijd niet helemaal vergelijkbaar. Niettemin blijkt duidelijk uit Tabel 4 dat er in de loop van tien jaar een omslag heeft plaatsgevonden.

Ruim tien jaar geleden was het percentage jongens onder de vwo-gediplomeerden net iets groter dan het percentage meisjes (51 versus 49%). Meisjes hadden de overhand onder de havo- en mavo-gediplomeerden (resp. 55 en 53%). Vijf jaar later is een kleine meerderheid van de vwo-gediplomeerden van het vrouwelijke geslacht (52%), en in 2003 is hun aandeel gegroeid tot bijna 55%. In het laatstgenoemde schooljaar is het aandeel mannen onder de gediplomeerden voor vmbo-kl en vmbo-bbl juist hoger dan het aandeel vrouwen: respectievelijk 52 en 56%. Uit andere CBS-cijfers (niet in tabelvorm opgenomen) blijkt dat het aantal geslaagden ten opzichte van het aantal leerlingen in de eind-examenklassen per schoolsoort nauwelijks verschilt naar sekse; jongens en meisjes die

Tabel 4

Gediplomeerden per schooltype, naar schooljaar en sekse (% en totale aantal (N)); landelijke populatie

Jaar	Type	Jongens	Meisjes	N
1993 ¹	ivbo/vbo	60,0	40,0	56.013
	mavo	46,6	53,4	52.361
	havo	44,8	55,2	34.109
	vwo	51,0	49,0	28.773
	totaal	51,4	48,6	171.256
1998	ivbo/vbo	56,4	43,6	53.000
	mavo ²	47,9	52,1	44.500
	havo	45,5	54,5	37.400
	vwo	48,4	51,6	27.500
	totaal	50,1	49,9	162.400
2003	vmbo-bbl	55,8	44,2	31.200
	vmbo-kl	52,0	48,0	24.800
	vmbo-gl	45,0	55,0	5.000
	vmbo-t	49,5	50,5	39.600
	havo	45,9	54,1	36.400
	vwo	45,4	54,6	27.300
	totaal	49,4	50,6	164.300

Bronnen: Statistisch jaarboek 1996 (CBS, 1996, p. 474); Jaarboek onderwijs in cijfers 2000 (CBS, 2000, p. 56); Jaarboek onderwijs in cijfers 2006 (CBS, 2005, p. 49).

¹ Bron vermeldt bij de slaagcijfers voor vbo (incl. ivbo) meetjaar 1993/1994, maar bij de cijfers voor vwo/havo/mavo 1993. Onduidelijk is of hetzelfde jaar bedoeld is.

² Inclusief mavo-vbo gemengd diploma

eenmaal zover zijn gekomen, maken een ongeveer even grote kans om te slagen.

Deelname naar sectoren, profielen en vakken

Het CBS beschikt over populatiecijfers van de sectoren waarbinnen de geslaagden in ivbo/vbo (vóór 1999) en in vmbo (vanaf 1999, en exclusief de theoretische leerweg) eindexamen hebben gedaan. Daaruit blijken grote sekseverschillen in de sectorkeuze. Meisjes kiezen relatief weinig voor Techniek (in 2003 minder dan 2%), jongens nauwelijks voor de sector Zorg en welzijn (in 2003 ruim 4%). Voorts is in de loop van tien jaar de belangstelling van jongens voor de sector Economie sterk toegenomen (van 12 naar 31%), vooral ten koste van de sector Techniek (van 77 naar 53%).

Door de invoering van de Tweede Fase in 1998 zijn de profielkeuzecijfers van de populatie van examenkandidaten voor havo en vwo pas vanaf 2000 beschikbaar. Deze cijfers laten eveneens grote keuzeverschillen tussen

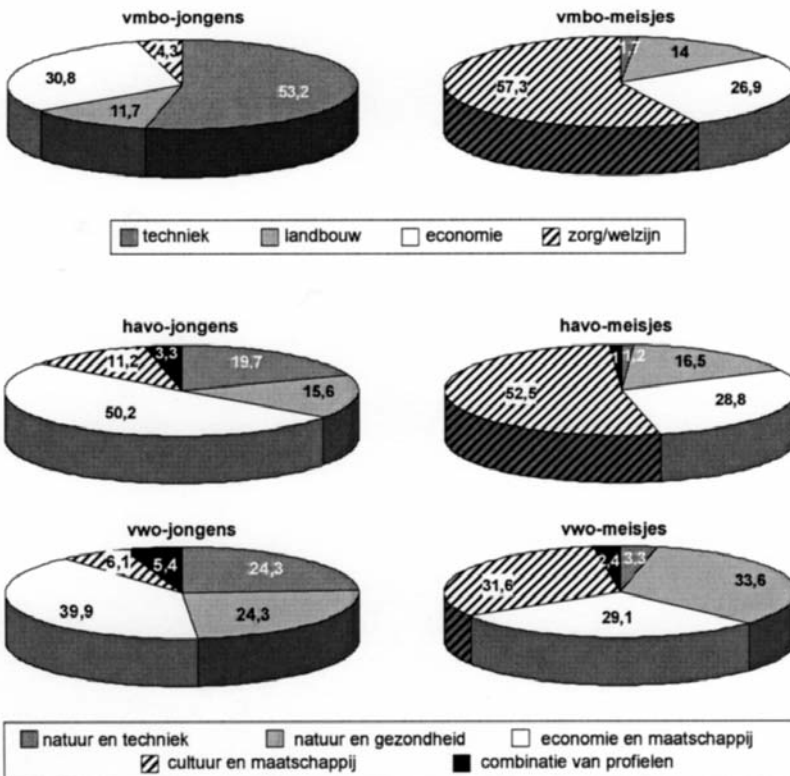
de seksen zien. Meisjes kiezen nauwelijks voor het meest exacte profiel, Natuur en techniek, en vooral op het havo kiezen zij in grote getale voor Cultuur en maatschappij. Jongens kiezen relatief veel voor Economie en maatschappij; in 2003 geldt dat voor de helft van alle havo-jongens.

De grote keuzeverschillen tussen jongens en meisjes voor zowel de sectoren in het vmbo als de profielen in het havo en vwo zijn grafisch weergegeven in Figuur 2. In alle schooltypen gaat het om de examenkandidaten in schooljaar 2003.

4.4 Het postsecundair onderwijs

Deelname naar onderwijsniveau

Het CBS presenteert jaarlijks cijfers over het aantal deelnemers aan mbo, hbo en wo, naar sekse. Voor 1994, 2000 en 2004 zijn deze opgenomen in Tabel 5. In de loop van tien jaar is het absolute aantal deelnemers aan alle vormen van postsecundair onderwijs fors toegenomen; voornamelijk doordat er meer

Figuur 2. Sector- en profielkeuze van examenkandidaten in vmbo, havo en vwo, naar sekse. Landelijke populatie examenjaar 2003/2004. Bron: CBS (2005), CFI (op aanvraag).

vrouwelijke studenten instroomden. Ook de sekseverhoudingen zijn daardoor veranderd. In 1994 namen in het algemeen meer mannen dan vrouwen deel aan postsecundair onderwijs (55 versus 45%). De mannelijke studenten waren indertijd vooral sterk in de meerderheid in mbo en wo; aan het hbo studeerden ongeveer evenveel mannen als vrouwen. In de latere studie jaren is het aandeel vrouwen in alle niveaus gegroeid, zodat in het algemeen het percentage vrouwen en mannen in postsecundair onderwijs vrijwel gelijk is. Binnen de niveaus zijn er echter nog wel sekseverschillen. In 2004 is sprake van een lichte oververtegenwoordiging van mannen in het mbo (53%) en vrouwen in het hbo (52%). In het wo is het percentage mannen en vrouwen vrijwel gelijk.

Dat in Nederland ook de relatieve (d.w.z. ten opzichte van de populatie) deelname van vrouwen aan tertiair onderwijs harder is gegroeid dan van mannen, is af te leiden uit cijfers van de OECD (2000, 2006). In 1998 had 28% van de mannen en 27% van de vrouwen in de leeftijd van 25 tot 34 jaar een tertiair onderwijsdiploma van type A of hoger (in Nederland komt dat neer op een diploma voor een reguliere hbo- of wo-opleiding) bereikt; in 2004 lagen deze percentages op respectievelijk 31 en 33.

Door- en uitstroom

Doordat er slechts een beperkte registratie bestaat van mbo-deelnemers, zijn er weinig door- en uitstroomcijfers over hen voorhan-

den. Enige gegevens worden wel verschaft vanuit de BVE-monitor 2003/2004, die echter uitsluitend betrekking heeft op de voltijd bol-deelnemers (Van den Broek & Kerstens, 2004). Het gaat dan om de verwachte studieduur volgens de deelnemers in relatie tot de feitelijke duur, om het percentage deelnemers dat de opleiding tijdelijk heeft gestaakt, en om het percentage deelnemers dat verwacht de opleiding te zullen afronden. Een en ander geeft een indicatie van de vertraging en doorstroming in het voltijd bol-mbo. De verschillen tussen mannen en vrouwen blijken in al deze opzichten zeer gering.

Over hbo- en wo-deelnemers is veel meer informatie bekend, onder meer afkomstig van het CBS. Dat geldt bijvoorbeeld voor de gemiddelde leeftijd en de gemiddelde studieduur van de geslaagden voor het diploma hbo en wo. Vrouwen blijken iets jonger en sneller af te studeren dan mannen; zowel in het hbo als het wo. Dit sekseverschil is bovendien toegenomen tussen 1995 en 2003. In laatstgenoemde meetjaar zijn de afstuderende vrouwen in het hbo en wo bijna één jaar jonger dan de afstuderende mannen en hebben zij in het hbo drie en in het wo zes maanden korter gestudeerd. Ook *binnen* de onderscheiden hbo- en wo-studierichtingen studeren vrouwen gemiddeld jonger af dan mannen, ofschoon de sekseverschillen niet overal even groot zijn. De enige uitzondering wordt gevormd door de hbo-richting Techniek, industrie & bouwkunde, waar in 2003 de mannelijke en vrouwelijke geslaagden gemiddeld even oud zijn.

Ook beschikt het CBS over gedetailleerde rendementscijfers van cohort 1997 in hbo en wo. Deze laten de studiesituatie van dit cohort na zes jaar zien. Ook hier is zowel in hbo als wo sprake van een duidelijk sekseverschil in het voordeel van de vrouwen; 13 tot 15% meer vrouwen dan mannen is reeds geslaagd voor het diploma, terwijl 3 tot 6% meer mannen dan vrouwen zonder diploma uit het hoger onderwijs is vertrokken (zie ook Figuur 3).

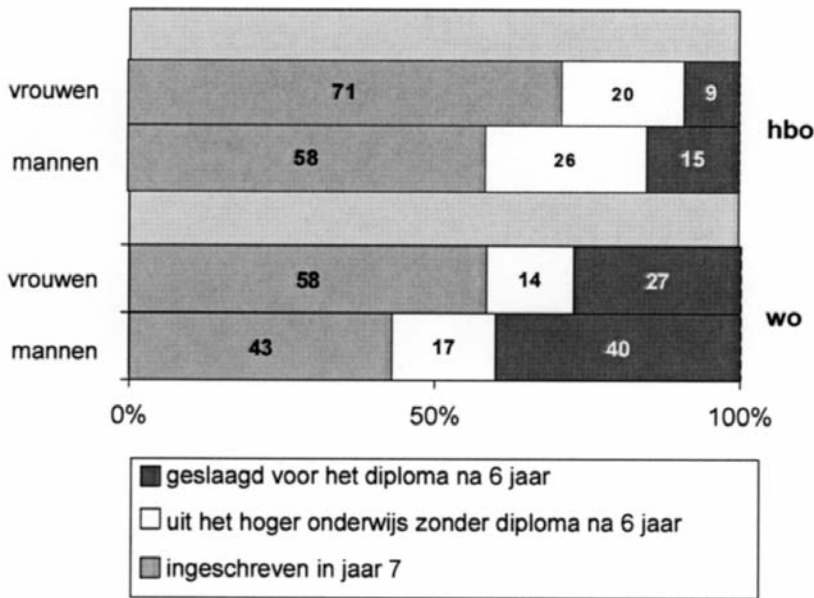
Een laatste indicatie van het rendement in het wo, is het jaarlijkse aantal promoties naar sekse sinds 1995 (CBS, 2005). Tot op heden blijken er nog altijd meer mannen dan vrouwen te promoveren, maar het verschil tussen

Tabel 5

Deelname aan postsecundair onderwijs naar studiejaar, niveau en sekse (% en totale aantal (N); landelijke populatie

Jaar	Niveau	Mannen	Vrouwen	N
1994	mbo	58,1	41,9	454.530
	hbo	50,9	49,1	270.110
	wo	54,3	45,7	185.020
	totaal	55,2	44,8	909.660
2000	mbo	54,5	45,5	451.990
	hbo	47,9	52,1	312.700
	wo	51,8	48,2	166.710
	totaal	51,8	48,2	931.400
2004	mbo	53,0	47,0	474.270
	hbo	48,0	52,0	346.760
	wo	50,3	49,7	199.910
	totaal	50,8	49,1	1.020.940

Bron: CBS StatLine; accessed 15/02/2006.

Figuur 3. Rendement en uitval van studenten in hbo en wo, naar sekse. Stand na zes jaar van cohort 1997. Bron: CBS (2005).

de seksen is wel aan het slinken: van bijna driekwart mannelijke promovendi in 1995 tot 60% in 2003.

Deelname naar sectoren en studierichtingen

De deelnemers aan het mbo bevinden zich in vier onderscheiden sectoren, te weten Techniek, Landbouw, Economie en Zorg en welzijn. Deze verdeling blijkt zowel in 1994, 2000 als 2004 sterk ongelijk naar sekse, vergelijkbaar met de verdeling over de sectoren in het vmbo (CBS Statline). Vrouwen kiezen ook in het mbo relatief vaak voor Zorg en welzijn (in 2004 bijna 56%), mannen voor Techniek (in 2004 meer dan 48%).

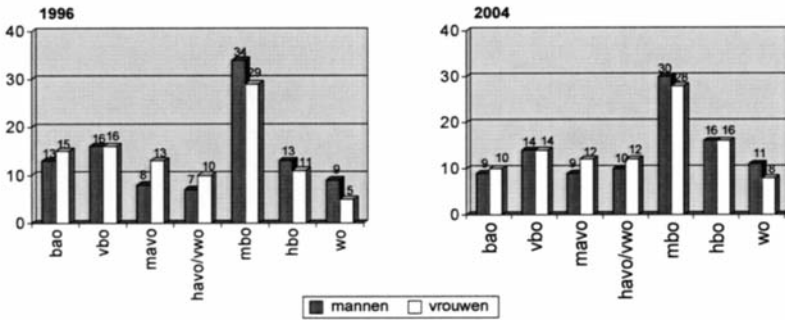
Een soortgelijke verdeling betreft die van mannelijke en vrouwelijke hbo- en wo-studenten over de onderscheiden studierichtingen. Zowel in 1995, 2000 als 2004 laat ook deze verdeling aanzienlijke en over het algemeen consistente sekseverschillen zien. Vrouwen kiezen meer voor Onderwijs en voor Gezondheidszorg & welzijn dan mannen; omgekeerd kiezen mannen meer voor Techniek, industrie & bouwkunde, voor Natuurwetenschappen, wiskunde & informatica, en voor Sociale wetenschappen, bedrijfskunde & rechten. De belangstelling van de mannen voor de hbo-techniekrichtingen is

overigens in de loop der jaren wel met circa 7% afgenomen, terwijl bij hbo-natuurwetenschappen juist sprake is van een toename met 4%. In het wo is de belangstelling van de mannen voor Bedrijfskunde in de loop der jaren fors gegroeid (van 12 naar 21%) vooral ten koste van Sociale wetenschappen. De verdeling van geslaagden voor hbo- en wo-diploma's naar studierichting en sekse wijkt weinig af van die naar ingeschrevenen.

4.5 Uiteindelijk gerealiseerd onderwijsniveau

Onderwijsniveau van de beroepsbevolking

Op basis van de Enquête beroepsbevolking van het CBS wordt een beeld verkregen van het onderwijsniveau van de 15- tot 64-jarige mannen en vrouwen in Nederland in 1996 en 2004 (zie ook Figuur 4). In 1996 hebben vrouwen vaker dan mannen een mavo- of havo/vwo-niveau, mannen vaker een mbo-, hbo- of wo-niveau. In 2004 zijn de verhoudingen meer gelijk getrokken. Het algemene opleidingsniveau van zowel mannen als vrouwen is in de loop der tijd gestegen, maar bij de vrouwen was de stijging wat sterker dan bij de mannen. Het percentage vrouwen met een hbo- of wo-opleiding is bijvoorbeeld toegenomen van 16 naar 24, het percentage

Figuur 4. Hoogste onderwijsniveau van 15- tot 65-jarigen in Nederland in 1996 en 2004, naar sekse. Bron: CBS (2005).

mannen van 21 naar 27. Eerder gaven we al aan dat binnen de leeftijdsgroep van 25- tot 34-jarigen deze percentages nog hoger liggen, namelijk onder de vrouwen 33 en onder de mannen 31 (OECD, 2006).

Voortijdig schoolverlaten

Het CBS registreert jaarlijks de uitstroom uit het voltijd onderwijs naar de laatstgevolgde opleiding, het al dan niet behaald diploma en sekse. De definitie van *startkwalificatie* volgend (d.w.z. havo- of vwo-diploma of diploma mbo-niveau 2), blijkt uit deze cijfers dat in 2001 onder de uitstromers uit de brugjaren, het vso, het praktijkonderwijs en het vmbo zonder diploma, bijna twee keer zoveel jongens als meisjes voorkomen. Onder de uitstromers uit het vmbo met diploma en uit het havo en vwo zonder diploma is het aandeel jongens en meisjes ongeveer gelijk. Onder de uitstromers uit het bol- en bbl-mbo zonder diploma is het percentage mannen in 2001 groter dan het percentage vrouwen; uit het bbl-mbo stromen zelfs twee maal zoveel mannen als vrouwen zonder diploma uit.

Een probleem bij de interpretatie van de voornoemde CBS-cijfers is echter dat de uitstromende leerlingen hun opleiding kunnen vervolgen in deeltijdonderwijs, en in die zin niet per definitie voortijdig schoolverlaters zijn. Een alternatief voor de CBS-gegevens wordt geboden door de zogenaamde RMC-registratie (RMC = Regionaal Meld- en Coördinatiepunt Voortijdig Schoolverlaten), die is gebaseerd op een opgave door de scholen. In deze registratie wordt de definitie van schooluitval volgens de startkwalificatienorm zo nauwgezet mogelijk gevolgd. Vol-

gens deze bron zijn er in 2002 70.508 voortijdig schoolverlaters, onder wie 47% jongens en 42% meisjes, terwijl van 11% schoolverlaters het geslacht niet is geregistreerd. Ook deze bron wordt overigens niet geheel betrouwbaar geacht, met name door gebrekkige registratie op de scholen (Onderwijsraad, 2005); er zijn echter geen indicaties dat deze registratieproblemen van invloed zijn op de gesignaleerde sekseverschillen.

5 Conclusies

In de afgelopen jaren is het onderwijsniveau in Nederland duidelijk toegenomen. Een hoger percentage van de bevolking neemt deel aan hogere vormen van secundair onderwijs en aan hoger onderwijs. De gepresenteerde cijfers in dit artikel wijzen uit dat deze ontwikkeling meer op het conto van meisjes (vrouwen) dan van jongens (mannen) kan worden geschreven, met als gevolg dat eerstgenoemden tegenwoordig een hoger gemiddeld onderwijsniveau hebben dan laatstgenoemden. Al langere tijd is het bovendien zo dat meisjes een gunstiger onderwijspositie dan jongens hebben als het gaat om belangrijke determinanten van het behalen van een hoog onderwijsniveau: zij nemen minder deel aan speciaal onderwijs, hebben een kleinere kans op onderwijsvertraging en voortijdig schoolverlaten en vertonen een hoger studierement, terwijl de prestaties van jongens en meisjes over alle domeinen heen bezien (zie bijvoorbeeld de Cito-Eindtoetscores) vergelijkbaar zijn. Op grond van dit alles concluderen we dat er momenteel

sprake is van een zekere verticale onderwijsongelijkheid naar sekse, in het nadeel van de jongens. Deze is echter minder groot dan in de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw – indertijd in het nadeel van de meisjes – zodat het onderwijs in dit opzicht wel meritocratischer is geworden: het behalen van een hoog onderwijsniveau is tegenwoordig minder sterk gerelateerd aan sekse dan voorheen. Een soortgelijke inhaalslag heeft zich overigens veel minder voorgedaan bij de twee andere achterstandsgroepen uit de jaren zestig en zeventig (zie bijvoorbeeld Driessen & Dekkers, 2007; Mulder, Roeleveld, Van der Veen & Vierke, 2005), zodat er ook nu nog een sterke relatie bestaat tussen sociale en etnische herkomst en het uiteindelijk behaalde onderwijsniveau.

Tegelijkertijd laten de voorgaande paragrafen zien dat er sprake is van een hardnekkige en aanzienlijke horizontale onderwijsongelijkheid naar sekse, waardoor jongens en meisjes binnen elk onderwijsniveau heel verschillend verdeeld zijn over profielen, sectoren en studierichtingen. Volgens recent onderzoek (Van Langen, 2005) is dit sekse-effect juist groter dan het effect van sociaal milieu en etniciteit. Het sterkst komt deze ongelijkheid naar voren in de – in vergelijking tot andere westerse landen extreme – ondervertegenwoordiging van meisjes bij bèta- en techniekonderwijs, terwijl dit onderwijs meer toegangsmogelijkheden in het vervolgonderwijs biedt en ook de beroepsperspectieven door het huidige tekort aan bèta-opgeleiden op de arbeidsmarkt relatief gunstig zijn (Van Langen, 2005; ROA, 2003). Zo beschouwd is deze horizontale onderwijsongelijkheid vooral in het nadeel van de meisjes. De sterke relatie tussen sekse en onderwijsdeelname naar profielen, sectoren en richtingen is in strijd met het meritocratisch onderwijsideaal en bewijst dat de bestaande maatschappelijke ongelijkheid – meer in het bijzonder de bestaande sekse-segregatie op de arbeidsmarkt – via het onderwijs nog steeds gedeeltelijk wordt gereproduceerd.

De huidige mediaberichten over een spectaculaire “nieuwe” achterstand van jongens snijden over het geheel bezien dus weinig hout. De geconstateerde verticale onderwijsongelijkheid naar sekse is inderdaad groten-

deels in hun nadeel, maar is zeer beperkt vergeleken bij die naar sociaal milieu en etniciteit; de horizontale onderwijsongelijkheid naar sekse is groter, maar binnen de huidige context vooral ongunstig voor meisjes. Gezien het streven van de Nederlandse overheid – in navolging van de EU – naar een concurrerende kenniseconomie, eist de achterblijvende deelname van meisjes en vrouwen aan bètatechnisch onderwijs nu vooral de aandacht. Beleidsgericht onderzoek zou zich onder andere moeten concentreren op de invloed die scholen en kenmerken van het onderwijssysteem hierop uitoefenen. In deze ruimere context moet immers voor een belangrijk deel de verklaring liggen voor het feit dat de bètabelangstelling van meisjes in ons land lager is dan in de omringende landen.

Ander vervolgonderzoek dat gezien de resultaten voor de hand ligt, betreft dat naar specifieke subgroepen zoals allochtone meisjes, die minder seksetypische keuzes schijnen te maken dan autochtone meisjes, en allochtone jongens, die in de groep voortijdig schoolverlaters ernstig oververtegenwoordigd zijn. In feite gaat het dan om een nadere analyse van de interacties tussen sekse en sociaal milieu of etniciteit, die de bestaande verschillen in schoolloopbanen verder kan verhelderen.

Noten

- 1 Het onderzoek waarover hier wordt gerapporteerd, is uitgevoerd op verzoek van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur & Wetenschap.
- 2 Wat de interpretatie van een effectgrootte betreft, wordt doorgaans de suggestie van Cohen (1988) overgenomen, die een coëfficiënt van 0,20 als klein bestempelt, die van 0,50 als middelmatig en die van 0,80 als groot.

Literatuur

- Bourdieu, P. (1984). *Distinction, a social critique of the judgement of taste*. London: Routledge & Kegan.
- Broek, A. van den, & Kerstens, J. (2004). *BVE-*

- Deelnemersmonitor 2003-2004*. Nijmegen, Nederland: ITS.
- Bros, L. (2001). *Reproductie of emancipatie? Loopbanen van de Enschedese schoolgeneratie 1964*. Apeldoorn, Nederland: Garant Uitgevers.
- CBS (1996). *Statistisch jaarboek 1996*. Voorburg/Heerlen, Nederland: CBS.
- CBS (2000). *Jaarboek onderwijs in cijfers 2000*. Voorburg/Heerlen, Nederland: CBS.
- CBS (2004). *Statistisch jaarboek 2004*. Voorburg/Heerlen, Nederland: CBS.
- CBS (2005). *Jaarboek onderwijs in cijfers 2006*. Voorburg/Heerlen, Nederland: CBS.
- Classen, A., & Mulder, L. (2004). *Cognitieve en sociale competenties vóór en na de invoering van het vmbo. Een vergelijking in het tweede jaar voortgezet onderwijs*. Nijmegen, Nederland: ITS.
- Classen, A., Mulder, L., & Hulsen, M. (2005). *In het derde jaar voortgezet onderwijs. Een vergelijking van leerlingen vóór en na de invoering van het vmbo met nadruk op cognitieve en sociale competenties*. Nijmegen, Nederland: ITS.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Dekkers, H. (1996). Onderwijs en sekse. In G.W. Meijnen (Red.), *Onderwijskundig lexicon: Onderwijsongelijkheid* (pp. 45-60). Alphen aan de Rijn, Nederland: Samsom H.D. Tjeenk Willink.
- Dekkers H., & Smeets, M. (1982). *Sekse-ongelijkheid op school*. Nijmegen. Nederland: ITS.
- Driessen, G., & Dekkers, H. (2007). Educational inequality in the Netherlands: Policy, practice, and effects. In R. Teese, S. Lamb & M. Duru-Bellat (Eds.), *Volume 3. Education and equity. International perspectives on theory and policy* (pp. 257-274). Dordrecht, Nederland: Springer.
- Driessen, G., Langen, A. van, & Vierke, H. (2002). *Basisonderwijs: Veldwerkverslag, leerlinggegevens en oudervragenlijsten. Basisrapportage PRIMA-cohortonderzoek. Vierde meting 2000-2001*. Nijmegen, Nederland: ITS.
- Driessen, G., Langen, A. van, & Vierke, H. (2006). *Basisonderwijs: Veldwerkverslag, leerlinggegevens en oudervragenlijsten. Basisrapportage PRIMA-cohortonderzoek. Zesde meting 2004-2005*. Nijmegen, Nederland: ITS.
- Epstein, D., Elwood, J., Hey, V., & Maw, J. (Eds.) (1998). *Failing boys? Issues in gender and achievement*. Buckingham, Verenigd Koninkrijk: Open University Press.
- Jungbluth, P. (1982). *Docenten over onderwijs aan meisjes*. Nijmegen, Nederland: ITS.
- Jungbluth, P., Langen, A. van, Peetsma, P., & Vierke, H. (1996). *Leerlinggegevens basis-onderwijs en speciaal onderwijs. Technische rapportage PRIMA-cohortonderzoek 1994/1995*. Amsterdam/Nijmegen, Nederland: SCO/ITS.
- Kuyper, H., & Werf, M. van der. (2003). *VOCL '99: De resultaten in het eerste leerjaar*. Groningen, Nederland: GION.
- Kuyper, H., & Werf, M. van der. (2005). *VOCL '99-3: Prestaties en opvattingen van leerlingen in de derde klas van het voortgezet onderwijs*. Groningen, Nederland: GION.
- Langen, A. van. (2005). *Unequal participation in mathematics and science education*. Nijmegen, Nederland: ITS.
- Langen, A. van, & Driessen, G. (2006). *Sekseverschillen in onderwijsloopbanen. Een internationaal comparatieve trendstudie*. Nijmegen, Nederland: ITS.
- Langen, A. van, Rekers-Mombarg, L., & Dekkers, H. (2006). Exact kiezen na de invoering van profielen in havo en vwo. *Pedagogische Studiën*, 83, 122-138.
- Meijnen, G. (Red.) (1996). *Onderwijskundig lexicon: Onderwijsongelijkheid*. Alphen aan de Rijn, Nederland: Samsom H.D. Tjeenk Willink.
- Meijnen, G. (2004). Het concept meritocratie in het voortgezet onderwijs. *Pedagogische Studiën*, 81, 79-88.
- Mulder, L., Roeleveld, J., Veen, I. van der, & Vierke, H. (2005). *Onderwijsachterstanden tussen 1988 en 2002. Ontwikkelingen in basis- en voortgezet onderwijs*. Nijmegen, Nederland: ITS.
- OECD (2000). *Education at a Glance. Edition 2000*. Paris: OECD.
- OECD (2006). *Education at a Glance. Edition 2006*. Paris: OECD.
- Onderwijsraad (2005). *Onderwijs in thema's*. Den Haag, Nederland: Onderwijsraad.
- ROA (2003). *De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2008*. Maastricht, Nederland: ROA.

- Skelton, C. (2001). *Schooling the boys. Masculinities and primary education*. Buckingham, Verenigd Koninkrijk: Open University Press.
- Smith, E. (2003). Failing boys and moral panics: Perspectives on the underachievement battle. *British Journal of Educational Studies*, 51, 282-295.
- Volman, M. (1999). Girl power en boys problems. Het onderwijssucces van meisjes in de jaren negentig. *Tijdschrift voor Genderstudies*, 2(2), 49-59.
- Volman, M. (2006). Van meisjesprobleem naar probleemjongens. *Gender in het onderwijs. Lover*, 33(1), 40-42.
- Werf, M. van der, Lubbers, M., & Kuyper, H. (1999). *Onderwijsresultaten van VOCL '89 en VOCL '93 leerlingen*. Groningen, Nederland: GION.
- Young, M. (1958). *The rise of the meritocracy 1870-2033*. Harmondsworth, Verenigd Koninkrijk: Penguin Books.
- Younger, M., Warrington, M., & McLellan, R. (2002). The 'problem' of 'under-achieving boys': some responses from English secondary schools. *School Leadership & Management*, 22, 389-405.

Correspondentieadres: ITS, A. van Langen, Postbus 9048, 6500 KJ Nijmegen, e-mail: a.v.langen@its.ru.nl

Abstract

Gender differences in education careers in the Netherlands

This article reports on a study into differences in school achievement and education careers of boys and girls in the Netherlands. Based on various databases and research sources, a detailed inventory of the situation between 1994 and 2004 has been made. The results indicate that girls have caught up with boys to the extent that there is currently a certain degree of vertical educational inequality based on gender that works against boys. At the same time the study shows a large horizontal educational inequality based on gender regarding the way the sexes are very differently divided across courses and sectors.

Manuscript aanvaard: 21 september 2007.

Auteurs

Annemarie van Langen is als senior-onderzoeker op het terrein van onderwijsongelijkheid en schooleffectiviteit verbonden aan het ITS van de Radboud Universiteit Nijmegen. In de afgelopen jaren heeft zij zich gespecialiseerd in de achterblijvende deelname van meisjes en andere groepen leerlingen aan exacte vakken en bètatechnische studies.

Geert Driessen is als senior-onderzoeker verbonden aan het ITS van de Radboud Universiteit Nijmegen. Zijn belangrijkste onderzoeksgebied betreft onderwijs en sociaal milieu, etniciteit en sekse; andere thema's zijn schoolkeuze, denominatie/religie, islamitische scholen, ouderbetrokkenheid/participatie en streektaalen en dialecten.

Hetty Dekkers is hoogleraar Onderwijssociologie en decaan van de faculteit Sociale Wetenschappen van de Radboud Universiteit Nijmegen.